

Slíbené změny nestačí. K inovacím má firmy přimět cashback a příslib daňových odpočtů předem

Martin Ťopek
martin.topek@hn.cz

Počet firem využívajících možnosti snížit si daňový základ o náklady na vývoj, trvale klesá. Přibývá proto návrhů, jak zvýšit podporu společností, které se pouštějí do vlastního vývoje či výzkumu. Některé chce představit resort ministryně pro vědu, výzkum a inovace Heleny Langšádlové (TOP 09). S dalšími návrhy přichází Svaz průmyslu.

Poprvé se tento způsob daňového zvýhodnění objevil v roce 2005. Spočívá ve snížení daňového základu o vydané prostředky například na vývoj nového materiálu či lepší technologie. Zájem firem deset let rostl, než se ukázalo, že jde mnohdy o past. Berní úředníci při kontrole daňové odpočty škrtali od stolu, aniž by posuzovali oprávněnost z technického hlediska. A doměřovali milionové daně. Mnohdy jim stačilo najít formální nedostatek například v podobě špatně vyplněného formuláře. Od roku 2015 tak počet firem, které se takto snížit daně pokusily, klesl z 1300 až na polovinu v roce 2022.

Langšádlová upozorňuje, že ve světě táhne průmyslový pokrok především soukromý sektor. „Univerzity a jiné výzkumné organizace mají samozřejmě zcela zásadní a nezastupitelnou roli, ale na výzkumu a vývoji musí být postavena celá ekonomika,“ řekla ministryně pro HN.

Stát chce proto popsáný daňový trend obrátit. Před několika týdny finanční správa oznámila, že posuzovat oprávněnost daňových odpočtů budou při daňových kontrolách experti Technologické agentury (TAČR), a ne úředníci bez příslušných znalostí.

Teď se však ukazuje, že to stačit nebude. „Chceme, aby experti TAČR nebyli přizváni pouze ke kontrole, ale aby existovala možnost posouzení předem, takzvané ex ante. Podnikatelé by měli mít větší jistotu, že pokud se neodchýlí od původního záměru, kontrolou projdou,“ popsal jeden z návrhů Aleš Bělohradský, šéf poradců Langšádlové.

Resort také navrhuje zvýšit podporu malých a středních firem a chce zavést takzvaný systém cashback. „Peníze, na něž by firmy měly nárok v rámci daňové slevy, dostanou proplacené, pokud mají nízký daňový základ nebo jsou ve ztrátě,“ uvedl Bělohradský. V praxi by to znamenalo, že pokud byla malá nebo střední firma byla účetně ve ztrátě, ale přesto investovala do vývoje, získala by část peněz obratem zpět. Nyní si odpočet mohou pouze až o tři roky odložit.

Malé firmy by to přivítaly. „Takzvaný cashback je model běžný v řadě zemí, jako je Irsko, Francie, Rakousko, Velká Británie či Německo. Tento nástroj určitě přispěje ke zatraktivnění investic do výzkumu a vývoje,“ prohlásil pro HN předseda představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků Josef Jaroš.

Právě srovnání s dalšími zeměmi je jedním z argumentů, proč finanční institut oživit. Mimo jiné i kvůli tomu, že se o daňové zvýhodnění hlásí jen asi třetina firem z těch, které se pouštějí do vlastního vývoje. Druhá třetina spoléhá na státní dotace a zbytek financuje vše ze svého. „Jsme jednou ze tří zemí v OECD vedle Slovenska a Chile, které nemají žádné zvýhod-

nění pro malé a střední firmy,“ připomněl Bělohradský.

Ministerstvo financí ani finanční správa se zatím k požadavkům ministryně pro vědu, výzkum a inovace nevyjádřily. „Uvedená opatření jsou předmětem jednání specializované pracovní skupiny a následně jednání na ministerské úrovni,“ odpověděl HN mluvčí Stefan Fous. Podle informací HN zatím panuje shoda pouze o režimu cashback, kdežto posudky předem resort financí odmítá.

V posledním vyhodnoceném roce 2022 si firmy nárokovaly přes 16 miliard korun a ušetřily tak na daních

3,1 miliardy korun při tehdejší sazbě daně z příjmů 19 procent. Jak ale upozorňuje Bělohradský, pokud by Česko mělo mít toto číslo ve stejném poměru k HDP, jaký je například v Rakousku, dělala by úspora firem na daních dvacet miliard korun.

Své nároky proto vznášejí také firmy prostřednictvím Svazu průmyslu a dopravy. Ten vydal seznam svých třinácti požadavků. K již zmíněnému režimu cashback navrhuje také prodloužit možnost uplatnit odpočty až po pěti letech, a nikoliv současných třech. Zároveň podnikatelé v průmyslu a dopravě navrhují zvýšit odečet

od daňového základu na 200 procent při celkových nákladech do deseti milionů korun.

A také oni navrhují vyšší motivaci pro malé a střední podniky. „Například ve Francii mohou žádat navíc 30 procent takzvané innovation tax, vyšší procento pro malé a střední podniky je také ve Španělsku a USA,“ stojí v prohlášení svazu. „Umím si představit tři až 3,5 tisíce firem, které každoročně odpočty využijí. Bez toho se o ekonomické transformaci budeme bavit obtížně, státu se to navíc časem vrátí,“ uvedl prezident Svazu průmyslu a dopravy Jan Rafaj.

Hledání souladu kolem výzkumu Firmy volají po nápravě systému daňových úlev za náklady na vědu a inovace. Stát jim chce vyhovět, jen se ještě neví, jaké nástroje k tomu poskytnete.

Foto: Shutterstock